

MIKLÓS PÉTER:*

ÚJSZENTIVÁN LAKOSSÁGÁNAK ETNIKAI ÉS FELEKEZETI VISZONYAINAK VÁLTOZÁSAI

THE CHANGES OF ETHNICAL AND CONFESSIONAL RELATIONS IN ÚJSZENTIVÁN

ABSTRACT

Újszentiván is a village in Hungary (Csongrád County, near Szeged). The population of Újszentiván from 1783 (the date of Újszentiván's refoundation) to the first years of the 19th century was only Serbs. In the years of 1820-30's we can observe the gradual settle down of Germans. These Germans came from the area of one-time Temesi Bánság (Temeswarer Banat). It wasn't primary migration (from Germany), only secondary. In 1880-90's gained the Hungarians' population is the village.

After the First World War the grand part of local Serb community has gone to Serb-Croatian-Sloven Kingdom. After the Second World War (in 1946-47) the Germans in Újszentiván located out to West-Germany. In our days the population of Újszentiván near exclusively Hungarian.

1. Újszentiván a 15–18. században

A Csongrád megye területén (a Tisza–Maros-szögben, Szegedtől délkeletre tíz kilométerre) fekvő Újszentiván első írásos említését Zsigmond 1411. július 11-i oklevelében találjuk (Zenthiwan). A középkori település a mai Újszentiván helyén állt. A falut kezdettől fogva kisebb nemesi családok birtokolták (például: 1564-ben: Balassi Bálint, Gyálai János, Liszti János, Viczmándi Mátyás; 1639-ben: Horváth István, Komjáthy Ábrahám, Szegedy Ferenc).¹

A csanádi szandzsák összeírásaikor Szentivánon 1567-ben 30, 1579-ben 28 családot vettek lajstromba. A falu jövedelme az első felmérés során 4505, a második összeírásakor 6000 akcse volt. A terület a török háborúk során elnéptelenedett, 1700 körül pusztaként említették. 1718 és 1778 között a Temesi Bánság része volt.²

Szentiván, a középkori gyakorlatnak megfelelően első egyházáról kapta nevét. Ez középkori latin rítusú templomra, esetleg plébániára enged következtetni. A Szentiván helységnevében Keresztelő Szent János (Johannes Baptista) templomcíme rejlik. Béres Mária és Matuz Edit régészeti kutatásai feltárták Tizzasziget határában a középkori Szentiván templomát, amely valószínűleg a tizenkettedik század elején épült. Tájolása kelet-nyugati volt, hajója 7 x 10 méteres. Fala kézzel vetett, jól kiégetett téglából volt, földeme egyszerű fából készült és náddal vagy zsindegyel volt fedve. A templom valószínűleg a tizenkettedik századtól a 16–17. századig állt és működött – a török pusztításig –, ám erre forrás, írásos adat nem utal.³

A török időkben elnéptelenedett Újszentiván szerbekkel való betelepítése – akárcsak a szőregi uradalom többi településéé (Szőreg, Deszk, Gyála, Keresztúr) 1746 nyarán történt meg, az eddigi szakirodalom szerint a mai Tizzasziget (Ószentiván) helyére.⁴ Ezt a felte-

* Történet-sz-muzeológus (Móra Ferenc Múzeum, Szeged)

vést Géczy Lajos könyvfejezete,⁵ valamint jelen sorok írójának nemrég megjelent tanulmánya⁶ cáfolta. Szentivánt 1781-től (a szerződés 1783. március 5-én kelt) a királyi kamarától hosszú lejáratú bérletként megszerezte Szeged szabad királyi város.

A témát érintő kutatók szerint a szerbek ekkor átköltöztek a mai Újszentivánra, Ószentivánt pedig szegedi dohánytermesztő magyarok népesítették be.⁷ Valószínűbb azonban, hogy a szerbek eredetileg is a mai Újszentivánra telepedtek, a később érkező magyarok pedig a mai Tiszaszigetre.

2. Újszentiván a 19. és 20. században

A tizenkilencedik század első harmadában – elsősorban rajnai frank eredetű – németek telepedtek ide Csanádról, s a magyarok beáramlása csak valamivel később indult meg.⁸

1. táblázat. Újszentiván népességének vallási megoszlása a 19. század első felében

Table 1. Confessional distribution of the population in Újszentiván in the first part of 19th century

Év \ Felekezet	Ortodox	Katolikus	Egyéb
1787	358 (100%)	–	–
1825	514 (92,2%)	43 (7,8%)	–
1839	562 (84,4%)	100 (15%)	4 (0,6%)
1850	568 (84,1%)	100 (14,9%)	7 (1%)

Forrás: Gräbeldinger, Anton 1981, 8–34.; Fényes Elek 1839, 401.; Oltvai Ferenc 1991, 170.

Az 1848/49-es események Újszentivánra is elértek.⁹ A községet 1849 elején a szerb felkelők és a császáriak szállták meg. Perczel Mór 1849. március 15-én Szegedre érkezett, majd március 22-én megtámadta a szőreg–szentiváni egységeket. A csata nyolc és tizenkét óra között zajlott. Eredményeként Újszentivánról elmenekültek a szerbek, házaik nagy része és templomuk leégett. A falut 1849 augusztusában, a híres szőregi csata után Haynau seregei szállták meg.

Újszentiván katolikus népességének gyarapodása összefügg a német származású telepek megjelenésével. Nyelvük rajnai-pfalzi lotharingiai nyelvjárás volt, felsőnémet tájszavakkal gazdagodva; vallásuk római katolikus. Betelepülésük az 1800-as évek elején-közepén indult meg Csanádról.¹⁰ Az újszentiváni katolikusok lelki gondozását kezdetől fogva a szőregi plébános látta el. Szőreg a térség egyetlen anyaegyháza volt; itt egy plébános és két káplán működött. Filiái közé tartozott még Deszk, Gyála, Ráckeresztúr, Ószentiván és Tértvár (az 1800-as évek elején Rábé és Újszeged is). Ebben az időben háromhetente tartottak szentmisét a községben, felváltva magyar és német nyelven.

A szőregi római katolikus templom 1810-es évek elején épült. A templom és a plébánia a szőregi uradalom katolikusainak lelki gondozását szolgálta, így az uradalom jobbágjai részt vettek robotként a templom építésében. Ez érdekes tény, hiszen az uradalom több községében élt jelentős görög szertartású szerb kolónia (Deszk, Gyála, Szőreg, Újszentiván), rendelkezve templommal és lelkésszel. Újszentivánon például ebben az időben mindössze huszonhat katolikus hívő élt, az ortodoxok száma pedig meghaladta az ötszázat.

Az 1800-as években a katolikusok a szőregi temetőbe temetkeztek, ugyanis Újszentivánon csak görögkeleti temető működött. A szőregi plébános végezte az esketéseket, kereszteleseket, temetéseket; a helyi katolikusok nála kértek engedélyt a vegyes házasság tilalma alóli felmentésre, gyakran végrendeletüket is nála helyezték letétbe.

Kreminger Antal prépost, szeged-palánki plébános, szegedi alesperes 1849. június 7-én kelt levelében Deszk, Szőreg, Ószentiván és Újszentiván állapotát is részletezi: „...egészen leégték 's eddig lakatlanok. Leégett templom, kápolnák Deszken 's Újszentiványon 's az iskola, pap és kántor vagy tanító házak.”¹¹ E jelentés Újszentivánon leégett iskoláról és kápolnáról ad hírt. A kettő valószínűleg egy fedél alatt lehetett; az épület egyik részében az iskola, másik részében az imaterem, kápolna működött.

1849. június 20-án – a Perczel-féle hadjárat után – Követs Endre szőregi plébános így írt a harcok utáni Újszentivánról: „...egészen a lángok martaléka lön, a magyarok és németek, kik ott léteznek, kivévén egynehányan, Szegedre menekültek, de jelenleg visszatérnek.”¹²

Ezekből a sorokból megtudhatjuk, hogy a helyi katolikusok között a németek mellett megjelentek a magyarok is. Fényes Elek statisztikai és demográfiai gyűjteményében, 1839-ben így írta le Újszentivánt: „rácz-német falu Szegedhez délre egy órányira: 100 kath., 562 n. e. óhitű, 4 zsidó lak., óhitű anyatemplommal, 27 5/8 jobbágytelekkel.”¹³ A „katolikus” természetesen a szőregi plébániához tartozó római katolikusokat, a „nem egyesült óhitű” az újszentiváni szerb parókia joghatósága alatt lévő szerbeket jelöli. Fényes nem említett magyarokat, tíz évvel később azonban már bizonyosan éltek – mint a fent idézett sorokból kiderül – a faluban a németek mellett magyar ajkú katolikusok is.

Érdekes, amit a szőregi plébános Deszk kapcsán jegyzett föl: „a magyar és dalmát lakosok majd mindnyájan elfutottak, de jelenleg az elégett lakhelyeiket ismét elfoglalták.”¹⁴ A levél írója itt is csak a gondjaira bízott katolikusokról tesz említést. A „dalmát” tehát itt nem a szerbeket jelöli – őket szerviánus, rác, illír névvel illették a korban –, hanem a dalmatákat, bunyevácokat. A dalmata katolikus vallású, horvát népcsoport. A török hódítás elől telepedtek a Bácskába őshazájukból. A tizennyolc-tizenkilencedik századi Szeged és környéke történetének formálói voltak (például Dugonics András, Vedres István, Ivánkovits János) az itt élő magyarokkal, németekkel, szerbekkel. Vallásuk miatt hamar beolvadtak a magyarságba.

2. táblázat. A szőregi plébánia hívei 1849-ben

Table 2. The number of believers in the Roman Catholic Parish of Szőreg (1849)

Szőreg	1247
Deszk	614
Gyála	218
Ráckeresztúr	1216
Ószentiván	507
Újszentiván	152
Térvár	61
Összesen	4105

Forrás: SZCSPL EVRI Szőreg, 32. (650/1849.)

Jelentésének mellékletében Követs Endre közölte a plébániájához tartozó katolikus hívek lélekszámát is. A szőregi lelkész a görögkeleti szerbekről nem írt, hiszen joghatósága csak a katolikusokra szólt.¹⁵

A 3. táblázatból világosan látszik, hogy Újszentivánon az 1800-as évek közepén a görögkeleti szerb lakosság csaknem az összlakosság nyolcvan százalékát tette ki. A tizenkilencedik század utolsó két évtizedétől egészen a századfordulóig a katolikus lélekszám gyors emelkedése figyelhető meg, ami azt eredményezte, hogy a huszadik század első éveiben az ortodoxok és katolikusok száma nagyjából megközelítette egymást. A katolikus lélekszám növekedése összefügg a németek (1800–1810-es évektől) és a magyarok (1840–1850-es évektől) folyamatos betelepedésével.

3. táblázat. Újszentiván népességének vallási megoszlása a 19. század második felében**Table 3. Confessional distribution of the population in Újszentiván in the second part of 19th century**

Év \ Felekezet	Katolikus	Ortodox	Egyéb
1858	175 (21,0%)	653 (78,3%)	5 (0,7%)
1866	141 (32,6%)	698 (66,7%)	7 (0,7%)
1873	360 (41,9%)	492 (57,3%)	7 (0,7%)
1883	457 (50,7%)	442 (49,1%)	2 (0,2%)
1889	542 (53,3%)	468 (46,1%)	6 (0,6%)

Forrás: A korabeli püspökségi összeírások alapján. Schematismus venerabilis cleri dioecesis Csanádiensis pro anno Domini (Schem. Csan.) 1858. 62.; Schem. Csan. 1866. 91.; Schem. Csan. 1873. 103–104.; Schem. Csan. 1883. 117–118.; Schem. Csan. 1889. 116–117.

4. táblázat. Újszentiván lakosságának alakulása (1869–1920)**Table 4. Fluctuation of population of Újszentiván (1869–1920)**

Év	Lakosság száma
1869	698
1880	875
1890	1099
1900	1226
1910	1225
1920	1200

Forrás: A szerző korabeli egyházmegyei összeírások, valamint a népszámlálási adatok alapján készítette

1920-ra – mint a táblázatból kitűnik – a lakosság száma a világháború veszteségei és a meginduló szerb kivándorlás miatt némileg csökkent. Ugyanakkor a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság és Románia felől a magyarok nagyarányú betelepődése is megfigyelhető. 1920-ban a faluban a németiség volt relatív többségben, és a magyarság még mindig csak az összlakosság tíz százalékát tette ki.

1918 novembere és 1921 augusztusa között a Tisza–Maros szöveget – néhány hetes francia ellenőrzés után – szerb csapatok tartották megszállva. Kivonulásukat követően a szerb lakosság jelentős része – nagyjából a fele, 240–250 fő – a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság területére optált, azaz hazát cserélt.

Az újszentiváni jegyző 1931-ben írt jelentése alapján tudjuk, hogy a község szerb lakosságának 1921-ben negyven százaléka, 1922-ben tíz százaléka, 1926-ban egy százaléka vándorolt ki a délszláv államba.¹⁶ A költözők többsége szegény paraszt volt, törpebirtokos, vagy napszámos. Akinek életképes földbirtoka, vagy iparos műhelye volt, maradt Magyarországon. Az elköltöző népet követte a helyi szerb lelkész és a szerb nemzetiségű tanító is.

A falu történetében fontos esemény, hogy 1944–46-ban a település német lakóinak többségét kitelepítették. Winkler József újszentiváni katolikus lelkész 1946 februárjában jelentette a csanádi püspöki hivatalnak, hogy Újszentiván 1 200 lakosából 569 német. A háború után országszerzte, s Szeged térségében is erős németellenes hangulat uralkodott. A harcok pusztításáért, az éhezésért és szegénységért nemcsak a náciakat és nyilasokat, de az egész német népet okolták. Holott a bánsági németiség már évszázadok óta élt Magyarországon, ezt a földet tekintve hazájának.

5. táblázat. Újszentiván népességének etnikai megoszlása a két világháború közötti időszakban

Table 5. Ethnical distribution of population in Újszentiván between the World Wars

Nemzetiség \ Év	1920	1930
Magyar	160 (13,3%)	650 (46,6%)
Szerb	512 (42,7%)	163 (11,7%)
Német	526 (43,8%)	575 (41,3%)
Egyéb	2 (0,2%)	6 (0,4%)
Összesen	1200 (100%)	1394 (100%)

Forrás: Vecsernyés János 2006, 426.

6. táblázat. Újszentiván népességének felekezeti megoszlása a két világháború közötti időszakban

Table 6. Confessional distribution of population in Újszentiván between the World Wars

Felekezet \ Év	1920	1930
Római katolikus	691 (57,58%)	1195 (85,72%)
Görög katolikus	1 (0,02%)	–
Ortodox	508 (42,33%)	164 (11,76%)
Református	–	31 (2,22%)
Egyéb	4 (0,07%)	–
Összesen	1200 (100%)	1394 (100%)

Forrás: Vecsernyés János 2006, 426.

Winkler József lelkész 1946. július 5-én a következőket írta püspökének, Hamvas Endrénének: „A kitelepített németek száma körülbelül 500. Ezeknek helyére betelepítés nem történt, földjeiket és házaikat részint a nincstelen magyarság, másrészt pedig a nem-nincstelen szerbség a szemrevalóbb házakat kapta meg. Ez utóbbiak kezére került a németek gazdasági felszerelésének nagy része.”¹⁷ A németység kitelepítése ellenére az Újszentivánon működő egyházak továbbra is nemzetiségekhez kötődtek a második világháború után: ortodox szerbek és katolikus magyarok.

7. táblázat. Újszentiván lakosságának nemzetiségi összetétele 2001-ben

Table 7. Ethnical content of Újszentiván in 2001

Magyar	1597
Szerb	48
Cigány	16
Német	6
Arab	6
Szlovák	3
Román	1
Összesen	1650

Forrás: http://www.nepszamlalas.hu/hun/kotetek/06/06/data/tabhun/4/prntf01_11_0.html
(A letöltés időpontja: 2009. 12. 03.)

A 2001. évi magyarországi népszámlálás adatai szerint Újszentivánon a lakosság közel kilencvenhét százaléka magyar, s a valamilyen nemzetiséghez tartozók aránya alig több

mint három százalék. Az egykor szerbek, németek és magyarok által lakott falu napjainkban tehát etnikailag homogén. Mint a dolgozat korábbi részéből kiderült, a németiséget a kitelepítés ritkította meg az 1940-es évek közepén. A cigányság önálló nemzetiségi csoportként csak az utóbbi évtizedekben jelentkezett. A szlovák és román jelenlét elszórt és alig jellemző a régióra. Az arabok megjelenése az egykori szerb alapítású községben a huszadik század végének és a huszadik század elejének sajátos jelensége.

Összegzés

Összegezve az eddigieket megállapítható, hogy Újszentiván népessége 1783-tól a tizenkilencedik század első harmadáig kizárólag szerb nemzetiségűekből állt. Az 1820–1830-as években németek fokozatos betelepődése figyelhető meg. Ezek a németek az egykori Temesi Bánság területéről érkeztek a faluba, tehát nem elsődleges – német földről való – bevándorlás, hanem belső másodlagos migráció eredményeként. Az 1880–1890-es években a már jelen lévő magyarság létszáma egyre gyarapodott.

Az 1920-as évek első felében – az első világháborús magyar vereség és a trianoni békediktátum egyik következményeként – a helyi szerbség nagy részének élt optálási jogával és a délszláv állam területére távozott, fölvéve a szerb–horvát–szlovén állampolgárságot. 1945 után az újszentiváni németek legnagyobb részét kitelepítették. A harmadik évezred küszöbére a község lakossága csaknem teljes egészében magyar nemzetiségű, a történelmi nemzetiségek – szerbség és németiség – arányai drámai mértékben lecsökkent.

JEGYZETEK

1. A község történetének monografikus feldolgozása: Vecsernyés János (2006): Újszentiván története. Újszentiván.
2. A Temesi Bánságban a tizennyolcadik században lezajlott telepítések koncepciójáról lásd Marjanucz László három fontos tanulmányát; Marjanucz L. (2002): Adalékok a Habsburg berendezkedés és telepítés bánsági történetéhez. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Történeti tanulmányok (Studia Historica). 8. köt. Szeged. 5–16. old.; Marjanucz L. (2003/a): Autonómia és regionalitás összefüggései a Temesi Bánság 18. századi történetében. In: Bánkiné Molnár Erzsébet (szerk.). Autonóm közösségek a magyar történelemben. Kiskunfélegyháza, 2003. 107–119. old.; Marjanucz L. (2003/b): A Temesi Bánság településtörténetéhez. In: Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében. Szeged. 131–135. old.
3. Matuz Edit–Béres Mária (2000): Tiszasziget régészeti topográfiája és településtörténete. In: Gárgyánné Lampert Magdolna (szerk.): Tiszasziget története. Tiszasziget. 52–95.
4. Az újszentiváni szerbek történetéről lásd még: Krunity Mihály (1990): Mozaikok és adalékok az újszentiváni szerbség történetéhez. Csongrád Megyei Honismereti Híradó, 105–124.
5. Géczy Lajos (2000): Szentiván a felszabadulástól a zálogba adásig 1718–1781. In: Gárgyánné Lampert Magdolna (szerk.): Tiszasziget története. Tiszasziget. 103–104.
6. Miklós Péter (2001): Újszentiván 1848/49-es történetéhez. Belvedere Meridionale, 3–4. sz. 99–104.
7. Szeged modern kori vonzásközpont funkciójáról lásd: Kókai Sándor (1999): Az Alföld vonzásközpontjai és -körzetei a XIX. század közepén. Nyíregyháza. 73–74.; Marjanucz László (2005): Szeged és Temesvár. A Délvidék regionális centrumai. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Történeti tanulmányok (Studia Historica). 8. köt. Szeged. 5–23.
8. A Tisza–Maros-szögben fekvő néhány más falu újratelepítéséről: Rákos István (1977): Szőreg története a török kiűzésétől 1848-ig. In: Hegyi András (szerk.) Szőreg és népe. Szeged. 89–109.; Rákos István (1984): Fejezetek Deszk történetéből az újratelepüléséről 1848-ig. In: Hegyi András (szerk.) Deszk története és néprajza. Szeged–Deszk. 123–140.; Marjanucz László (2008): A török kiűzésétől 1849-ig. In: Kiszombor története. 1. köt. Szerk. Marosvári Attila. Kiszombor. 210–246.

9. A románok fellépéséről lásd Marjanucz László (2003/c) A bánági románok magatartása 1848 tavaszán. In: *Belvedere Meridionale Kiskönyvtár*. Szerk.: Kiss Gábor–Zakar Péter. Szeged. 51–69. old.
10. Az újszentiváni németsegről bővebben: Gräbeldinger, Anton (1981): *Heimatbuch Ujszentiván. Bad Reichenhall*. [Kézirat.]
11. Szeged-Csanádi Püspöki Levéltár. Egyházigazgatásra vonatkozó régi iratok. (SZCSPL EVRI) Szőreg, 30. (374/1849.)
12. SZCSPL EVRI Szőreg, 32. (650/1849.)
13. Fényes Elek (1839): *Magyarországnak ’s a hozzá kapcsolt részeknek mostani állapota*. 4. köt. Pest. 380–381.; 401–403.
14. SZCSPL EVRI Szőreg, 32. (650/1849.)
15. SZCSPL EVRI Szőreg, 32. (650/1849.)
16. Oltvai Ferenc (1991): A Csanád vármegyei szerb optások ügye (1922–1930). In: Zombori István (szerk.): *A szerbek Magyarországon*. Szeged. 137–198.
17. Szeged-Csanádi Püspöki Levéltár. Egyházigazgatási iratok. 35/1946.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Fényes Elek (1839): *Magyarországnak ’s a hozzá kapcsolt részeknek mostani állapota*. 4. köt. Pest.
- Géczi Lajos (2000): Szentiván a felszabadulástól a zálogba adásig 1718–1781. In: *Gárgyánné Lampert Magdolna* (szerk.): *Tiszasziget története*. Tiszasziget.
- Gräbeldinger, Anton (1981): *Heimatbuch Ujszentiván. Bad Reichenhall*. [Kézirat.]
- Kókai Sándor (1999): Az Alföld vonzásközpontjai és -körzetei a XIX. század közepén. Nyíregyháza.
- Krunity Mihály (1990): *Mozaikok és adalékok az újszentiváni szerbség történetéhez*. Csongrád Megyei Honismereti Híradó.
- Marjanucz L. (2002): Adalékok a Habsburg berendezkedés és telepítés bánági történetéhez. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. *Történeti tanulmányok (Studia Historica)*. 8. köt. Szeged. 5–16. old.
- Marjanucz L. (2003/a): Autonómia és regionalitás összefüggései a Temesi Bántóság 18. századi történetében. In: *Bánkiné Molnár Erzsébet* (szerk.). *Autonóm közösségek a magyar történelemben*. Kiskunfélegyháza, 2003.
- Marjanucz L. (2003/b): A Temesi Bántóság településtörténetéhez. In: *Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében*. Szeged.
- Marjanucz László (2003/c) A bánági románok magatartása 1848 tavaszán. In: *Belvedere Meridionale Kiskönyvtár*. Szerk.: Kiss Gábor–Zakar Péter. Szeged. 51–69. old.
- Marjanucz László (2005): Szeged és Temesvár. A Délvidék regionális centrumai. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. *Történeti tanulmányok (Studia Historica)*. 8. köt. Szeged. 5–23. old.
- Marjanucz László (2008): A török kiűzésétől 1849-ig. In: *Kiszombor története*. 1. köt. Szerk. Marosvári Attila. Kiszombor. 210–246.
- Matuz Edit–Béres Mária (2000): Tiszasziget régészeti topográfiája és településtörténete. In: *Gárgyánné Lampert Magdolna* (szerk.): *Tiszasziget története*. Tiszasziget. 52–95.
- Miklós Péter (2001): Újszentiván 1848/49-es történetéhez. *Belvedere Meridionale*, 3–4. sz.
- Oltvai Ferenc (1991): A Csanád vármegyei szerb optások ügye (1922–1930). In: Zombori István (szerk.): *A szerbek Magyarországon*. Szeged. 137–198.
- Rákos István (1977): Szőreg története a török kiűzésétől 1848-ig. In: *Hegyi András* (szerk.) *Szőreg és népe*. Szeged. 89–109. old.
- Rákos István (1984): Fejezetek Deszk történetéből az újratelepülésétől 1848-ig. In: *Hegyi András* (szerk.) *Deszk története és néprajza*. Szeged–Deszk. 123–140. old.
- Vecsernyés János (2006): *Újszentiván története*. Újszentiván.

LEVÉLTÁRI FORRÁSOK

- Szeged-Csanádi Püspöki Levéltár. Egyházigazgatásra vonatkozó régi iratok. (SZCSPL EVRI) Szőreg, 30. (374/1849.)
- Szeged-Csanádi Püspöki Levéltár. Egyházigazgatási iratok. 35/1946.